

A Magyar Köztársaság nevében!

A Pécsi Ítéltábla a dr. Kárpáti Miklós Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Kárpáti Miklós ügyvéd 1136 Budapest, Balzac utca 43. félemelet 1.) által képviselt **I.rendű felperes neve** (címe) I. rendű és **II.rendű felperes neve** (II.rendű felperes címe) II. rendű felpereseknek - a Liszkai Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Liszkai Katalin ügyvéd 8700 Marcali, Szegedi utca 11. Pf.20) által képviselt **I.rendű alperes neve** (címe) I. rendű és a **II.rendű alperes neve** (címe) II. rendű alperesek ellen személyhez fűződő jog megsértése és kártérítés megfizetése iránt indított perében a Somogy Megyei Bíróság 2008. december 17. napján kelt 21.P.21.920/2006/41. számú ítélete ellen a felperesek által 42. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

Ítéletet:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alpereseknek - mint együttes jogosultaknak - személyenként 30.000 (harmincezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az I. rendű felperes 1993. január 17. napján született, három éves korától óvodába járt. Az óvoda 1998. novemberében a nevelési tanácsadónál kezdeményezett vizsgálatot, majd az I. rendű felperes teljesítménye alapján a nevelési tanácsadó a - II. rendű alperes által működtetett - Tanulási Képességet Vizsgáló Megyei Szakértői és Rehabilitációs Bizottság vizsgálatát kérte. A bizottság komplex vizsgálat alapján megállapította, hogy az I. rendű felperes hiányosságai miatt eredményes fejlesztése speciális módszereket, speciális általános iskolai elhelyezést indokol. A vizsgálat eredményét közölték a felperes törvényes képviselőjével, aki a tájékoztatást elfogadta és az I. rendű felperest az I. rendű alperes intézményébe íratta be, ahol az I. rendű felperes a szükséges speciális foglalkozást, oktatást megkapta. Ezt követően, 2001. március

5-én, 2003. augusztus 14-én és 2006. június 12-én vizsgálta a bizottság az I. rendű felperest. A felülvizsgálatok eredménye szerint továbbra is a korábbi javaslat szerint kell a fejlesztést folytatni, iskolatípus változás nem javasolt.

Az I. rendű felperes jó tanulmányi eredményt produkált az I. rendű alperes intézményében, amelynek alaptanterve a rehabilitációs célú képességfejlesztést tantárgyként beépítette a programjába. Így az I. rendű felperes speciális fejlesztése egyéni fejlesztési terv készítése nélkül is megvalósult.

A II. rendű felperes 1992. november 13-án született. A nevelési tanácsadóban 1997. november 24-én vizsgálták. A vizsgálat szerint alapkészségei megalapozatlanok, ismeretei szűk körűek, hiányosak, ezért a szakértői bizottság további vizsgálatát, illetőleg javaslatát kérték. A Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság 1998. március 6-án vizsgálta a II. rendű felperest. A vizsgálat eredménye alapján a normál óvodai fejlesztés folytatását javasolta, az iskolás kor előtti speciális gyógypedagógiai fejlesztés megkezdése mellett. A szülők azonban fejlesztésre a II. rendű felperest nem vitték, de a 1999-2000. tanévben az I. rendű alperesnél heti két alkalommal iskolára történő felkészítésen vett részt. 2000. május 18-án a II. rendű felperes komplex szakértői vizsgálatára került sor. A vizsgálat alapján megállapították, hogy a II. rendű felperes értelmi fejlődése enyhe fokban eltérő, ezért speciális általános iskolában javasolt a tanulmányok megkezdése. Erre tekintettel a II. rendű felperest törvényes képviselője az I. rendű alpereshez íratta be általános iskolába. 2002. április 10-én kontrollvizsgálatra került sor, majd a II. rendű felperes törvényes képviselője újabb vizsgálatot kezdeményezett. A 2002. május 27-én elvégzett komplex kontrollvizsgálat eredményeképpen megállapította a II. rendű alperes, hogy a hiányosságok jelentősen csökkentek, a II. rendű felperes teljesítményei egységessé váltak és személyiségében is pozitív irányú változás történt. Képességei alapján fokozott egyéni segítség mellett várható, hogy képes lesz megfelelni a normál általános iskolai követelményeknek, ezért az I. rendű alperes rehabilitációs órák keretében megkezdte az általános iskolai felzárkóztatást, amely azonban nem vezetett eredményre, ezért a II. rendű felperes visszahelyezését nem javasolta. A 2003-ban és 2006-ban elvégzett kontroll vizsgálatok továbbra is speciális gyógypedagógiai megsegítést biztosító általános iskolában javasolták a II. rendű felperes fejlesztését.

A II. rendű felperes a tanulmányait az általános iskola 6. osztályáig jó eredménnyel folytatta, a 6. osztálytól tanulmányi eredménye, magatartása romlott és a 7. osztályt már nem fejezte be.

A felperesek 2005. augusztusában F-ban táboroztak. A táborban B.I. klinikai szakpszichológus és P.B. gyógypedagógus szakvéleményt készített a felperesekről. Mindkét felperes esetében azt állapították meg, hogy normál osztályba járhatott volna, hiszen a vizsgálatban a csökkentett tananyaggal oktatott gyermekek átlagos verbális intelligenciáját tekintve az átlagosnál magasabb szintű teljesítményt nyújtottak.

Az I. rendű alperes mindkét felperes esetében az eltérő tantervű iskolai követelményeknek eleget tett.

Mindkét felperes tekintetében a II. rendű alperes által elvégzett vizsgálatok az irányadó jogszabályoknak megfeleltek, mind a vizsgálat jellege, mind pedig a vizsgálatok körülményeit illetően.

A felperesek módosított keresetükben kérték annak megállapítását, hogy az alperesek a 14/1994. (VI.24.) MKM rendeletben foglalt szabályokat megszegtek, az I. rendű alperes elmulasztotta a szükséges felülvizsgálatok, illetőleg a felperesek rendes oktatásba történő visszahelyezési eljárásának kezdeményezését. Állításuk szerint a II. rendű alperes megalapozatlanul tett javaslatot az I. rendű alpereshez történő beiskolázásra és ezt követően elmulasztotta a kötelező ellenőrző vizsgálatok elvégzését (kereseti kérelem a) és b) pontja). Kérték annak megállapítását, hogy az I-II. rendű alperesek a fenti magatartásukkal az emberi méltóságukat megsértették, továbbá a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütköző módon jártak el (c) pont).

Kérték annak megállapítását, hogy az I-II. rendű alperesek a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvényben (a továbbiakban Közokt.tv.) biztosított jogukat megsértve, a Ptk.76.§-ába ütközően, nem biztosított számukra képességeiknek, érdeklődéseiknek, adottságaiknak megfelelő nevelést és oktatást (d)-e) pont).

Kérték annak megállapítását is, hogy a II. rendű alperes hátrányosan megkülönböztette a felpereseket, amikor hátrányos helyzetük és etnikai hovatartozásuk okán enyhe fokban értelmi fogyatékosnak minősítette őket, 2004. január 27-ig a Közokt.tv., azt követően pedig a 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban Ebktv.) rendelkezéseibe ütköző módon. (f) pont).

Mindezek következményeként az I-II. rendű alpereseket egyetemlegesen a felperesek javára személyenként 1.000.000 forint és kamatai nem vagyoni kártérítés megfizetésére, továbbá a Ptk.84.§-a (1) bekezdésének d) pontja alapján a sérelmes helyzet saját költségen történő megszüntetésére és a jogsértést megelőző állapot felzárkóztatás útján történő helyreállítására kérték kötelezni az alpereseket (g) és h) pont).

A felperesek álláspontja szerint a II. rendű alperes egyfokú eljárásban meghozott javaslata államigazgatási aktusnak minősül, ezért a kártérítési igényüket a Ptk.349.§-ának (1) bekezdésére is alapították.

Az alperesek a keresetek elutasítását kérték, mert a felperesekkel szemben jogsértést nem követtek el. Állították, hogy a II. rendű alperes megalapozottan tett javaslatot az I. rendű alpereshez történő beiskolázásra. Mind a vizsgálat lefolytatása, mind pedig az azt követő kontrollvizsgálatok elvégzése az irányadó jogszabályoknak megfelelően történt. Az így elvégzett vizsgálatok alapján az I.

rendű alperes a felperesek speciális igényéhez igazodó, egyénre szabott fejlesztést biztosított a részükre.

Az alperesek álláspontja szerint közhatalom gyakorlására nem jogosultak, ezért közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránti igény velük szemben nem érvényesíthető. Amennyiben a bíróság ezt mégsem találná megalapozottnak, hivatkoztak arra, hogy a II. rendű alperes véleményével szemben a felperesek jogorvoslattal nem éltek, ezért is alaptalan a keresetük.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a kereseteket elutasította.

Megállapította, hogy sem az I., sem a II. rendű alperes nem minősíthető közhatalmat gyakorló szervnek, ezért a közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránt előterjesztett kereset alaptalan.

Kifejtette, hogy a felperesek megállapítás iránt előterjesztett keresetének feltételei nem állnak fenn - figyelemmel arra, hogy a felperesek maguk is állították, hogy káruk következett be -, ezért elutasította azon kereseti kérelmeket, amelyek arra irányultak, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy az I. rendű alperes elmulasztotta a felperesek felülvizsgálatát, a rendes oktatásba történő visszahelyezési eljárás kezdeményezését, nem biztosította, hogy a képességeiknek, érdeklődésüknek, adottságaiknak megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljenek, továbbá, hogy a II. rendű alperes megalapozatlanul tett javaslatot az I. rendű alpereshez történő beiskolázásra, majd elmulasztotta a kötelező felülvizsgálatot, így nem biztosította, hogy a képességeiknek, érdeklődésüknek, adottságaiknak megfelelően nevelésben és oktatásban részesüljenek.

A fenti körülményeket az elsőfokú bíróság a kártérítési felelősség körében, annak megállapítása során vizsgálta, hogy az alperesek tanúsítottak-e jogellenes magatartást.

A perben beszerzett szakértői vélemény alapján megállapította, hogy a II. rendű alperes mindkét felperes esetében nagyobb részt kultúrától független vizsgálatokat végzett el és ezek alapján helytállóan állapította meg az enyhe értelmi fogyatékoság övezetébe eső értelmi állapotot. Ennek alapján pedig az eltérő tantervű iskolába helyezésről szóló javaslat az irányadó jogszabályoknak megfelelt. A vizsgálatokat is a jogszabályi előírásoknak megfelelően folytatta le, a felperesek szüleinek csak a vizsgálat megkezdésekor kellett jelen lenni, magán a vizsgálaton a jogszabály szerint nem kellett, hogy részt vegyenek. A jogszabályoknak megfelelően járt el a II. rendű alperes akkor is, amikor írásban és szóban is tájékoztatta a felperesek törvényes képviselőjét a vizsgálat eredményéről.

Alaptalanul állították a felperesek, hogy a szükséges ellenőrző vizsgálatokat nem végezték el, hiszen a jogszabályi előírások betartásával mindkét felperes tekintetében a szükséges kontrollvizsgálatokat a II. rendű alperes elvégezte.

Megállapította az elsőfokú bíróság azt is - a perben beszerzett szakértői vélemény alapján -, hogy jelenleg mindkét felperes felső határeset jellegű értelmi állapotot mutat, intellektuális állapotuk javult, de összességében nem tekinthetők átlagos intelligenciájúaknak. Nem tekinthetők értelmi fogyatékosnak sem, a helyes meghatározás a gyenge átfogó értelmi képesség. Ennek alapján eltérő tanterv szerinti oktatásra voltak jogosultak, s az oktatásuk az I. rendű alperes által ennek megfelelően valósult meg. Mindkét felperes sajátos nevelési igényű volt, amelyre tekintettel a II. rendű alperes a szakértői véleményével, míg az I. rendű alperes az oktató munkájával járult hozzá ahhoz, hogy mindkét felperes a képességének, érdeklődésének, adottságainak megfelelő nevelésben, oktatásban részesüljön, ezért egyik alperes sem tanúsított jogellenes magatartást.

A perben nem merült fel adat arra, hogy a felperesek roma származása miatt eltérő bánásmódban részesültek volna, ezért sem a személyhez fűződő joguk megsértése, sem az egyenlő bánásmód követelményének a megsértése nem állapítható meg. Ezekre az indokokra tekintettel a felperesek keresetét, mint alaptalant, elutasította.

Az ítélet ellen, annak megváltoztatása és valamennyi kereseti kérelmük teljesítése érdekében a felperesek fellebbeztek. Fellebbezésükben arra hivatkoztak, hogy bár a perben megállapításra került, hogy nem értelmi fogyatékosok, mégis fogyatékosként kezelték őket és olyan oktatási intézménybe utalták, mely ezen hiányosságban szenvedő személyekkel foglalkozik. „Ilyen körülmények között nem is csoda, ha csökken valakinek az intelligenciája.” Hivatkoztak arra is, hogy minden értelmi fogyatékos esetében minden évben éves fejlesztési tervet kell készíteni, amely az ő esetükben nem készült, ebből következően nem is volt mit fejleszteni rajtuk.

Másodlagos fellebbezési kérelmükben a felperesek - a konkrét indok megjelölése nélkül - az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását kérték.

Az alperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérték.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg és abból helyes következtetést levonva, az irányadó anyagi jogszabályoknak megfelelő, helyes érdemi döntést hozott. A másodfokú bíróság túlnyomórészt az elsőfokú ítéletben kifejtett indokokkal is egyetért, azokat azonban az alábbiak szerint kiegészíti.

Az elsőfokú bíróság helyesen hivatkozott a Pp.123.§-ára, amely szerint megállapításra irányuló egyéb (nem számadási kötelezettség megállapítása iránti) kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges és a felperes a

jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában, vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet.

A felperesek a)-h) pontig megfogalmazott kereseti kérelmei közül az a) és b) pontban írt kérelmek erre tekintettel nem voltak teljesíthetőek, azonban helyesen vizsgálta az ott előadottakat az elsőfokú bíróság a kártérítési követelés jogalapja tekintetében.

A további kereseti kérelmeknél a felperesek a személyhez fűződő joguk megsértését is kérték megállapítani, ezért e tekintetben a Ptk.84.§-a (1) bekezdésének a) pontja alapján a megállapítási kereset előterjesztésének is helye volt, hiszen objektív szankcióként követelhetők a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását, anélkül is, hogy e jogszabályhelyet ténylegesen felhívták volna.

Helyesen jutott azonban az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként arra a következtetésre, hogy sem az I., sem a II. rendű alperes jogsértést nem követett el a felperesek terhére. A felperesek kereseti kérelmének alapjául szolgáló 2005. augusztusban elvégzett, pszichológiai szakértői vizsgálat nem volt alkalmas arra, hogy az alperesek eljárásának jogszerűségét kérdésessé tegye.

Ezzel szemben a perben beszerzett, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Gyakorló Gyógypedagógiai Szolgáltató Intézmény Gyakorló Országos Szakértő és Rehabilitációs Bizottságának szakértői véleménye alapján egyértelműen megállapítható volt, hogy az alperesek eljárása mindkét felperes tekintetében az irányadó jogszabályoknak és a szakma szabályainak megfelelően történt.

Sem az I., sem a II. rendű alperes eljárásában jogellenes magatartást megállapítani nem lehet. A jelenleg elvégzett intelligencia vizsgálatok alapján mutatott teljesítmény pozitív irányú változása nem utal arra, hogy helytelen lett volna a beiskolázások idején felállított diagnózis. Az is egyértelműen megállapítható, hogy a jelenlegi értelmi állapotuk a tanulásfejlesztés, élettapasztalat-szerzés eredménye. Ez a mentális állapot sokkal inkább magyarázható a speciális nevelés fejlesztő hatásával, mint azzal, hogy a speciális fejlesztés hatására visszafejlődött volna a felperesek értelmi képessége. A fejlesztésről objektív bizonyítékok vannak, míg a visszaesésnek semmi nyoma, bizonyítéka nincs. Csak az állapítható meg, hogy sokkal jobb értelmi képességűek korábban sem lehettek a felperesek. Kifejezetten megállapítható az, hogy a II. rendű felperes esetében saját személyét illető kritikátlanság áll fenn, s az irreális gondolkodás jellemzője lehet az enyhe értelmi fogyatékoságnak, a csökkent értelmi képességeknek is. Az identitás alakulásában egyéntől, belátási képességtől függően káros, ha az egyén nem a reális képességeknek megfelelő intellektusáról kap, és ha nem következetesen kap tájékoztatást, különösen serdülő korában. Ez lelassítja az ilyen identitás kialakulásának folyamatát. A II. rendű felperesnél ez az utóbbi veszély fennáll, hiszen pont serdülő korában (2005-ben) kapott nem valós tájékoztatást tényleges értelmi képességeiről, fejlődési kapacitásainak korlátairól.

Alaptalanul hivatkoznak a felperesek saját álláspontjuk alátámasztásaként a fellebbezésükben a fejlesztési program hiányára, hiszen az eltérő tantervű iskola esetén nem előírás az egyéni fejlesztési terv. Az iskola alaptanterve a rehabilitációs célú képességfejlesztéseket tantárgyként is beépíti a programjába, a felperesek ennek megfelelő nevelésben, fejlesztésben részesültek. Az egyéni fejlesztési terv elmaradása egyébként sem alkalmas a fejlesztés szükségtelenségének bizonyítására.

A felperesek keresetükben hivatkoztak arra, hogy feltehetőleg roma származásuk miatt került sor arra, hogy a II. rendű alperes az I. rendű alpereshez irányította őket általános iskolába.

Ez az állítás alaptalan, hiszen a felperesek értelmi képességének vizsgálatára származásuktól függetlenül, az óvoda, illetve a nevelési tanácsadó kezdeményezése alapján került sor. A fent részletesen kifejtettek szerint a II. rendű alperes által körütekintően - túlnyomórészt kultúrától független módszerek alkalmazásával - elvégzett komplex vizsgálatok eredményeként állapították meg a felperesek sajátos nevelési igényű állapotát, ezért az I. rendű alperesi intézménybe való irányításuk a felperesek érdekeinek mindenben megfelelt. Éppen akkor sérült volna a felperesek személyhez fűződő joga, továbbá a Köznevelési törvény 10.§-a (3) bekezdésében meghatározott azon joguk, hogy képességeiknek, érdeklődésüknek, adottságaiknak megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljenek, ha a képességeiknek nem megfelelő, s ezért csak nagy nehézségek árán, állandó kudarcélményt adó általános tantervű iskolába kerülnek.

A fent részletesen kifejtettek szerint az alperesek terhére jogsértést, így a felperesek személyhez fűződő jogainak megsértését sem lehetett megállapítani, ezért a felperesek erre irányuló keresetét az elsőfokú bíróság helytállóan utasította el.

Az Alkotmánybíróság 35/1994. (VI.24.) AB határozatában kifejtettek szerint az a megkülönböztetés sérti az emberi méltóságot, amely önkényes, vagyis nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka. Az egyenlő bánásmód követelménye a kötelezettekől azt kívánja meg, hogy tartózkodjanak minden olyan magatartástól, amely bizonyos tulajdonságaik alapján egyes személyek vagy személyek egyes csoportjaival szemben közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést, megtorlást, zaklatást vagy jogellenes elkülönítést eredményez. Jogosulti oldalon ez azt eredményezi, hogy mindenkinek jogosultságként kikényszeríthető igénye van arra, hogy őt egyenlő méltóságú személyként kezeljék.

A felperesek állítása szerint az alperesek eljárásukkal megsértették az Ebktv 8.§-a szerint tiltott faji hovatartozás, bőrszíne, nemzeti vagy etnikai kisebbséghez való tartozása, társadalmi származása, vagyoni helyzete alapján való megkülönböztetésre vonatkozó tilalmat, továbbá nem juttatták érvényre a 27.§ (2) bekezdés a) pontjában meghatározott azon feltételt, amely szerint az egyenlő bánásmód követelményét az (1) bekezdésben meghatározott oktatással

összefüggésben érvényesíteni kell, különösen az oktatásba történő bekapcsolódás feltételeinek meghatározása, a felvételi kérelmek elbírálása tekintetében.

Az alperesek által lefolytatott eljárások vizsgálata alapján nem merült fel a perben adat arra vonatkozóan, hogy a felpereseket származásuk, etnikai hovatartozásuk miatt bármiféle megkülönböztetés is érte volna. A II. rendű alperes a rá irányadó jogszabályokban leírt eljárás keretében, a szakma szabályainak megtartása mellett elvégzett vizsgálatok alapján állapította meg a felperesek sajátos nevelési igényű állapotát, s az I. rendű alperes ugyancsak az irányadó jogszabályoknak megfelelően biztosította a felperesek részére a számukra legmegfelelőbb nevelést és fejlesztést.

Az alperesek tehát a felperesek terhére jogsértést nem követtek el, így jogellenes magatartás hiányában a kártérítési felelősség további elemeinek fennállását vizsgálni nem kellett.

Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg azt is, hogy a II. rendű alperes szakértői bizottsága nem közhatalmi jellegű tevékenység keretében adott szakvéleményt, ezért a Ptk.349. §-ára alapított kártérítési igény is alaptalan.

A kifejtett indokokra is tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp.253.§-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A felperesek fellebbezése sikertelen volt, ezért kötelesek az alperesek másodfokú eljárásban felmerült költségét megfizetni a Pp.78.§-ának (1) bekezdése alapján.

Az alpereseket képviselő ügyvéd munkadíjának összegét az ítélet tábla a 32/2003. (VIII.22.) IM. rendelet 3.§-ának (2) és (5) bekezdése alapján, a 4/A.§-nak megfelelően általános forgalmi adóval növelt összegben állapította meg.

A felperesek személyes költségmentesség kedvezményében részesültek, ezért a sikertelen fellebbezésük folytán felmerült eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM. rendelet 14.§-a értelmében az állam viseli.

A másodfokú bíróság a fellebbezést a Pp. 256/A.§-a (1) bekezdésének f) pontja alapján bírálta el tárgyaláson kívül.

P é c s , 2009. március 30.

Dr. Veszely József s.k. a tanács elnöke, Dr. Szentpéteriné dr. Bán Erzsébet s.k. előadó bíró, Dr. Hrubai Adrienn s.k. bíró